

ZÁKLADY EKONOMIE I

Poptávka a nabídka

Tržní mechanismus

4. přednáška

Eva Tomášková

Trh

- Subjekty trhu:
 - Domácnosti
 - jednotlivci, kteří chtějí uspokojit svou potřebu
 - Podniky
 - samostatná výrobně-ekonomická jednotka, sociálně ekonomický a technický systém, jehož primárním cílem je podle klasické verze teorie firmy maximalizace zisku
 - Stát
 - sestávající ze všech orgánů státní moci
- Všechny subjekty vystupují současně jako:
 - kupující
 - prodávající

Formy trhu

- Založené na:
 - Zvykovém systému
 - Příkazovém systému
 - Tržním systému
 - Smíšeném systému

Typy trhů

- Dílčí trh – prodává se a nakupuje jeden konkrétní produkt
- Agregátní trh – trh všech produktů

Tržní mechanismus

- Co vyrábět?
- Jak vyrábět?
- Pro koho vyrábět?

Prvky tržního mechanismu

- Poptávka
- Nabídka
- Cena

Peníze umožňují směnu, zabezpečují funkčnost tržního mechanismu

Formy konkurence

- Dokonalá konkurence
- Nedokonalá konkurence
 - Monopolistická konkurence
 - Oligopol
 - Monopol

Dokonalá konkurence

- Podmínky:
 - Velké množství subjektů
 - Volný vstup do daného odvětví
 - Stejná kvalita a stejná cena všech nabízených produktů
- Jen málo produktů se přibližuje trhu dokonalé konkurence, např. rohlíky, mléko.

Monopolistická konkurence

- Podmínky:
 - velký počet podniků v odvětví
 - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
 - neexistují bariéry vstupu podniků do odvětví
- Řada ostatních firem prodává blízké substituty, např. koláče, zákusky.

Oligopol

- Podmínky:
 - malý počet podniků v odvětví
 - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
 - existují bariéry vstupu podniků do odvětví

- např. mobilní operátoři

Monopol

- Podmínky:
 - jediný podnik v odvětví
 - diferencovaný produkt a diferencovaná cena
 - existují bariéry vstupu podniků do odvětví
- např. ČEZ

Monopol

- Vznik monopolu:
 - Koncentrací ekonomické síly
 - Přírodní monopol
 - Administrativní monopol

- Regulace monopolu:
 - antitrustové zákony
 - zakazují určité chování firem na trhu, omezují různými způsoby sílu monopolu
 - daňová politika
 - možnost převést monopol do státního vlastnictví
 - cenová regulace

Monopson

- Podmínky:
 - existuje pouze jeden kupující
 - Umožňuje kupovat zboží za nižší cenu než v podmínkách dokonalé konkurence
- např. stát jediný kupující vojenské produkce

Způsoby konkurence na straně nabídky

- Cenová konkurence
- Necenová konkurence
 - Kvalita produkce
 - Propagace
 - Inovace produktu
 - Rychlá reakce na změny požadavků zákazníků
 - Četnost prodejen
 - Prodejní a poprodejní servis

Nedokonalosti tržního mechanismu

- Existence nedokonalé konkurence
 - vyvolává cenové deformace
- Existence externalit
 - pozitivní
 - negativní
 - reciproční
- Existence nezaměstnanosti

Poptávka

- souhrn všech zamýšlených koupí, jež jsou kupující ochotni za určitou cenu uskutečnit
- závislost množství poptávaného produktu na jeho ceně
- efektivní koupěschopná poptávka
 - poptávka uskutečněná v rámci rozpočtového omezení
- zákon klesající poptávky

Příčiny „poklesu“ poptávky (při vyšší ceně produktu)

- Důchodový efekt
- Substituční efekt

- Giffenův efekt – kombinace důchodového a substitučního efektu, kdy důchodový efekt potlačuje substituční

Příčiny změny poptávky

- Změny cen substitučního zboží
- Změny cen komplementárního zboží
- Změny v úrovni důchodů
- Změny v preferencích (módní vlivy)
- Změny v populaci

Nabídka

- souhrn všech zamýšlených prodejů zboží, s nimiž přicházejí výrobci na trh
- závislost množství nabízeného produktu na jeho ceně
- zákon rostoucí nabídky

Příčiny „růstu“ nabídky (při vyšší ceně produktu)

- Ziskový motiv
- Poptávkový motiv

Příčiny změny nabídky

- Změny cen alternativních výrobků
- Změny výrobních podmínek
- Změny cen výrobních komponent (vstupů)
- Vliv technického pokroku
- Vliv počasí

Posuny

- Posuny po křivce nabídky a poptávky
 - pouze cenové faktory!
- Posuny křivek nabídky a poptávky
 - pouze necenové faktory!

Děkuji za Vaši pozornost. 😊